

Boekenbende aan Huis

Kleuters, studenten, Brussel en de
knuffelwaarde van de taal

Jan Van Coillie & Stijn Callewaert

De Brusselse Boekenbende

- Voorlees-aan-huis-project van de Brusselse bibliotheken
- Onderdeel van breder leesbevorderingsprogramma “De Leeslijn”
- Ondersteund door het Streekgericht Bibliotheekbeleid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie

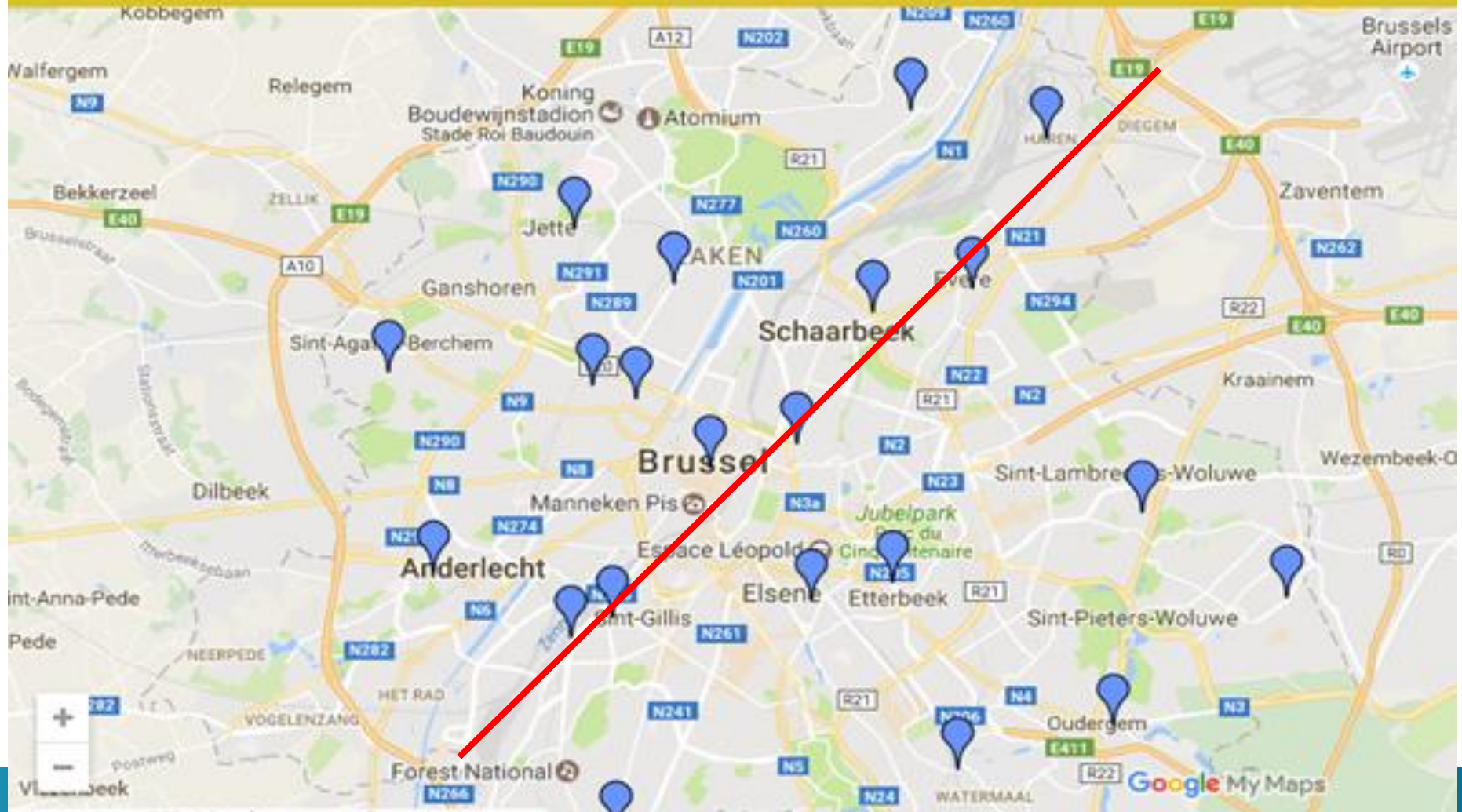
Boekenbende aan huis

- 5 of 10 voorleesuurtjes in een Brussels “leesarm” gezin
- Voorlezers zijn 18+
- Voorgelezen kinderen zijn 5 of 6 jaar (3KK of 1LJ)
- Nauwe samenwerking met Nederlandstalige basisscholen
- Nauwe samenwerking met Brussels hoger onderwijs
- 10 Brusselse gemeenten:

Anderlecht	Schaarbeek	Sint-Gillis
Brussel-Laken	Sint-Agatha-Berchem	Muntpunt
Jette	Sint-Jans-Molenbeek	
Koekelberg	Sint-Joost-ten-Node	

Brusselse bibliotheken

Doelstellingen van de Boekenbende

Doelstellingen van de Boekenbende

- Interculturele ontmoeting
- Voorlees-/vertelervaring
- Contact met kansengroepen
- Werken met kinderen
- Brussel-ervaring

- Leesplezier
- Taalstimulering
- Knuffelwaarde van het NL
- Ontluikende geletterdheid

- Ouderbetrokkenheid stimuleren
- Ouders aanzetten om verhalen-/boekenrijke thuiscontext te creëren
- Ouders in contact brengen met de bibliotheek

Boeken/verhalen binnen brengen bij gezinnen waar weinig of niet voorgelezen wordt, noch in het NL noch in de thuista(a)l(en).

Evolutie schaalgrootte BAH

- Start in 1996-1997: 25-tal studenten in 1 bibliotheek
- Periode 1998-2004: groeiend aantal studenten in 4-tal bibliotheken
- Vanaf 2004: 150 à 180 studenten in 6-tal bibliotheken
- Sinds ca. 2010: jaarlijks 200 à 250 voorlezers in 10 bibliotheken
- Navolging in binnen- en buitenland

BAH en Brussels hoger onderwijs

- Samenwerking met hoger onderwijs vanaf het prille begin (1996-1997)
- Samenwerking met verschillende instellingen hoger onderwijs in Brussel:

ODISEE/KULeuven	Erasmus Hogeschool Brussel
Ba LO Kleuter	Ba LO Kleuter
Ba LO Lager onderwijs	Ba Pedagogie Jonge Kind
Ba Orthopedagogie	Ba Sociaal Werk
Ba Sociaal Werk	Ba LO Secundair onderwijs
Ba/Ma TT, TL, MC, Journalistiek, Vertalers/Tolken	

Deelname aan de BAH

Mogelijke deelname

- a) Verplicht
opleidingsonderdeel
- b) Optioneel
opleidingsonderdeel
- c) Volledig vrijwillige basis

Gradaties in motivatie

- a) Extrinsiek
- b) Semi-intrinsiek
- c) Intrinsiek

De kroniek van een samenwerking

BAH en studenten Vertalers/Tolken - Toegepaste Taalkunde

- Samenwerking vanaf 2000
- Plaats: Schaarbeek, Brussel-Noord
- Bibliotheek – Basisschool De Buurt - VLEKHO

De essentie: universiteit is meer dan studeren

- Je engageren
- Je horizon verruimen: kennismaken met andere culturen, van binnenuit
- De link maken van studie naar maatschappij
- Onvergetelijke ervaringen opdoen voor het leven

Boekenbende aan Huis in de opleiding

- Korte presentaties door medewerkers BAH in alle opleidingen tijdens lessen (tweede week academiejaar)
- Twee infosessies
- BA1: vrijwillige deelname
- BA3: keuzevak
- MA Meertalige Communicatie: masterproeven

maandag 28/9, 13u30 in 5219	3B TT: Terminologiebeheer – Joël Rooms	Bram
dinsdag 29/9, 10u30 in 2212	1 M VT: Topics in Translation Studies – Walter Verschueren	Stijn
dinsdag 29/9, 10u30 in 4219	2B TT + 2B TLK: Nederlandse taalkunde II – Guido Vanden Wyngaerd	Birgit
dinsdag 29/9, 13u30 in 5212	1M MC: Communicatievraagstukken onderzoeken – Elke Van Steendam	Bram
dinsdag 06/10, 13u30 in 6219	1M JOU: Taal & ideologie – Lut Lams	Birgit
donderdag 1/10, 10u30 in 5219	3B TT: Terminologiebeheer – Joël Rooms	Bram
donderdag 1/10, 13u30 in 6407	1M TO: Spreekvaardigheid – Ann Vlasselaers	Stijn
donderdag 1/10, 10u30 in 1K216	1B TT: Algemene Taalwetenschap – Guido Vanden Wyngaerd	Birgit
vrijdag 2/10, 10u30 in 4204	3B TLK: Vergelijkende literatuurwetenschap – Tom Toremans	Birgit
vrijdag 2/10, 13u30 in 5219	Schakel: Taal & Technologie – Lieven Buysse	Stijn
Donderdag 8/10 lokaal 4215 -12u30 tot 14u30	Briefing 1	Stijn/Bram
Donderdag 15/10 lokaal 4215 - 12u30 tot 14u30	Briefing 2	Stijn/Bram

BAH en BA1 Toegepaste Taalkunde

- Belang van vrijwillig engagement
- Belang van motivatie door docenten
- Belang van opvolging: mailtjes met voorleestips, vragen naar ervaringen van studenten

BAH en BA3: uit de ECTS-fiche

- **INHOUD**
- Deelname aan 'De Boekenbende Aan Huis' in het eerste semester, waarbij je een logboek/dagboek bijhoudt.
- Je stelt een onderzoeksdossier op vanuit een invalshoek die vastgelegd wordt in samenspraak met de docent (eerste semester): de impact van voorlezen en vertellen, het Nederlandstalig onderwijs in Brussel, de multiculturele samenleving, meertaligheid, de rol van de bibliotheek, de Nederlandse Taalunie en geletterdheid, mogelijkheden van tablets om Nederlands te leren aan kinderen...
- Je woont ook twee lezingen bij (binnen of buiten de campus) die verband houden met de gekozen invalshoek of met het multiculturele Brussel en je brengt daar verslag van uit in je portfolio.
- Dit jaar kun je er ook voor kiezen om mee te werken aan een effectenonderzoek onder begeleiding van een team onderzoekers uit Vlaanderen en Nederland in een samenwerkingsverband tussen de Brusselse Boekenbende Aan Huis en de Antwerpse Boekenkaravaan. Je helpt mee aan het verwerken en interpreteren van de data uit het onderzoek.

BAH en BA3: voorbeelden onderzoeksdossiers

- *NT2-onderwijs in secundaire scholen in Brussel*
- *Een studie over meertalig onderwijs in Brussel en een vergelijking met de situatie in Spanje en Zuid-Afrika*
- *Leesvaardigheid van allochtone jongeren*

BA3 ervaringen

BA3 ervaringen uit logboeken

“Boekenbende aan huis” is een fantastisch initiatief. Niet alleen omdat de anderstalige kindjes Nederlands leren op een leuke manier, maar ook omdat de vrijwilligers zelf kunnen proeven van de gastvrijheid en warmte van een andere cultuur.

Ik vind het fantastisch dat Eminem en haar familie zich zo – letterlijk- durft openstellen voor vreemden. Hoewel ze zelf de taal niet goed beheerst, wil ze haar kinderen alle kansen geven om dat wél te doen. Door met de kinderen regelmatig naar de bibliotheek te gaan en door te participeren aan dit project, geeft ze het signaal aan haar kinderen dat het belangrijk is om de taal te leren.

BA3 ervaringen uit logboeken

Op het gebied van methodiek van voorlezen heb ik heel wat bijgeleerd. Voor dit project had ik al enige ervaring met voorlezen bij mijn babysitkindjes, maar dat is niet te vergelijken met deze situatie. Bij mijn babysitkindjes zorg ik ervoor dat het verhaal primeert, dat ze een 'mooi' verhaaltje krijgen, hetzij romantisch of grappig. Wanneer ik wil dat ze iets bijleren over de taal, leg ik minder de nadruk op het verhaal, en meer op de illustraties. Dan stel ik inderdaad veel vragen zodat ze woordenschat en zinsbouw oefenen. Maar in deze context, waarbij ik voorlas aan een anderstalig kindje, moest ik in het begin echt de klik maken dat het verhaal zelf niet zo belangrijk is. Bij anderstalige kindjes gaat het erom dat je hen visueel uitdaagt door boeiende illustraties met veel details en een groot aantal personages, die voor afwisseling zorgen. En dankzij deze illustraties zijn ze in staat om het verhaal zelf te ontdekken, begeleid door deelvragen, en om tegelijk nieuwe woorden aan te leren.

BA3 ervaringen uit logboeken

In een volgende passage zag ik hem vreemd opkijken bij het woord 'milkshake'. Dat heb ik dan even voor hem uitgelegd en ook kort de bereidingswijze ervan gegeven, zodat hij toch een goed beeld had van dit nieuw woord. Verder vond hij de plannen van het hoofdpersonage zeer interessant, maar vond hij ze wel niet allemaal realistisch en correct. Zo staat er geschreven en getekend dat het hoofdpersonage slechte mensen in een hok steekt om ze daarna om te toveren in goede mensen. Dat zag hij niet meteen zitten en vond hij zelfs wat triest. Dit onthield ik en ik nam me voor om na het lezen er even over te spreken. Op de voorlaatste pagina komt het hoofdpersonage tot het besef dat hij eigenlijk God zou willen worden. En dat wist Anass blijkbaar. "Ik wist het", zei hij. Hij voelde het dus blijkbaar aankomen dat de dromen en wensen van het hoofdpersonage bijna onhaalbaar zijn als 'gewone mens'. Dit was een leuk moment. De laatste pagina was grappig voor Anass. *"Maar misschien is het wel handig als ik eerst leer lezen."*

Ik vroeg aan Anass of hij graag zou leren lezen. Hij liet me weten dat hij nog een jaar moest wachten, en dan zouden ze hem dat aanleren op school. Hij kijkt daar echt enorm hard naar uit. Onmiddellijk daarna zei hij me dat hij zijn naam al kon schrijven. Ik zei dat ik dat wel eens wou zien. Hij ging meteen een potlood en papier halen. Hij was zeer enthousiast over wat hij al kon.

Masterproeven i.s.m. BAH: voorbeelden

- *Orale verteltraditie bij Turkse gezinnen in Brussel. Een verkennend onderzoek.* (Derya Külahci, 2007-2008)
- *Ontluikende geletterdheid bij kinderen van Marokkaanse origine* (Rajae Ramram, 2010-2011)
- *Leesbevordering in een multiculturele samenleving. Onderzoek naar leesplezier en leesbeleving in een Brusselse context* (Carmen Foerts, 2012-2013)
- *Ik lees, jij leest, wij lezen voor. Voorlezen in Nederlandstalige Brusselse basisscholen: de voorleessituatie en de impact* (Yana Willems, 2013-2014)

Masterproeven i.s.m. BAH: voorbeelden

- Onderzoek naar de invloed van interactieve voorleessessies in de klas op de Theory of Mind van kleuters met diverse etnische achtergronden in Brussel (Yoline De Mol, 2016-2017)
- Sprookjes in de Turkse gemeenschap in Brussel (Katrien Mignon, 2016-2017)
- Voorlezen met digitale prentenboeken en NT2 (Emma Hollemans, 2016-2017)

Orale verteltraditie bij Turkse gezinnen

citaat uit conclusie masterproef

In het algemeen zeggen ouders dat ze het heel belangrijk vinden om de Turkse cultuur door te geven aan hun kinderen, maar tegelijkertijd geven ze toe dat ze daar niet genoeg aandacht aan besteden door tijdsgebrek. Twee moeders zegden dat ze niet in het Turks vertelden omdat de school vroeg om in het Nederlands te vertellen. Verder onderzoek moet duidelijk maken of dit een algemene trend is. Willen scholen werkelijk dat er enkel in de onderwijstaal wordt verteld? Indien ja, is dat verantwoord binnen de opvoeding van het kind?

Meer specifiek worden Westerse sprookjes in het Turks, het Turks sprookje 'Keloglan' en de anekdotes van 'Nasreddin hoca' het frequentst doorgegeven.

De overdracht van Turks immaterieel erfgoed gebeurt blijkbaar niet enkel door te vertellen. Uit de interviews blijkt dat de geïnterviewde kinderen ook via televisiezers, de school en boeken sprookjes, liedjes en versjes leren.

Ontluikende geletterdheid bij kinderen van Marokkaanse origine

Citaat uit conclusie masterproef

De helft van de bevraagde moeders geeft aan dankzij de Boekenbende vaker gevolg te geven aan het verzoek van hun kinderen om voorgelezen te worden. Overigens heeft het project ook de drempel naar de bibliotheek verlaagd. Vier van de zes ouders brengt hun kind regelmatig naar de bibliotheek en de twee andere zijn van plan dat vanaf volgend jaar te doen, wanneer het kind leert lezen en schrijven.

Leesbevordering in een multiculturele samenleving

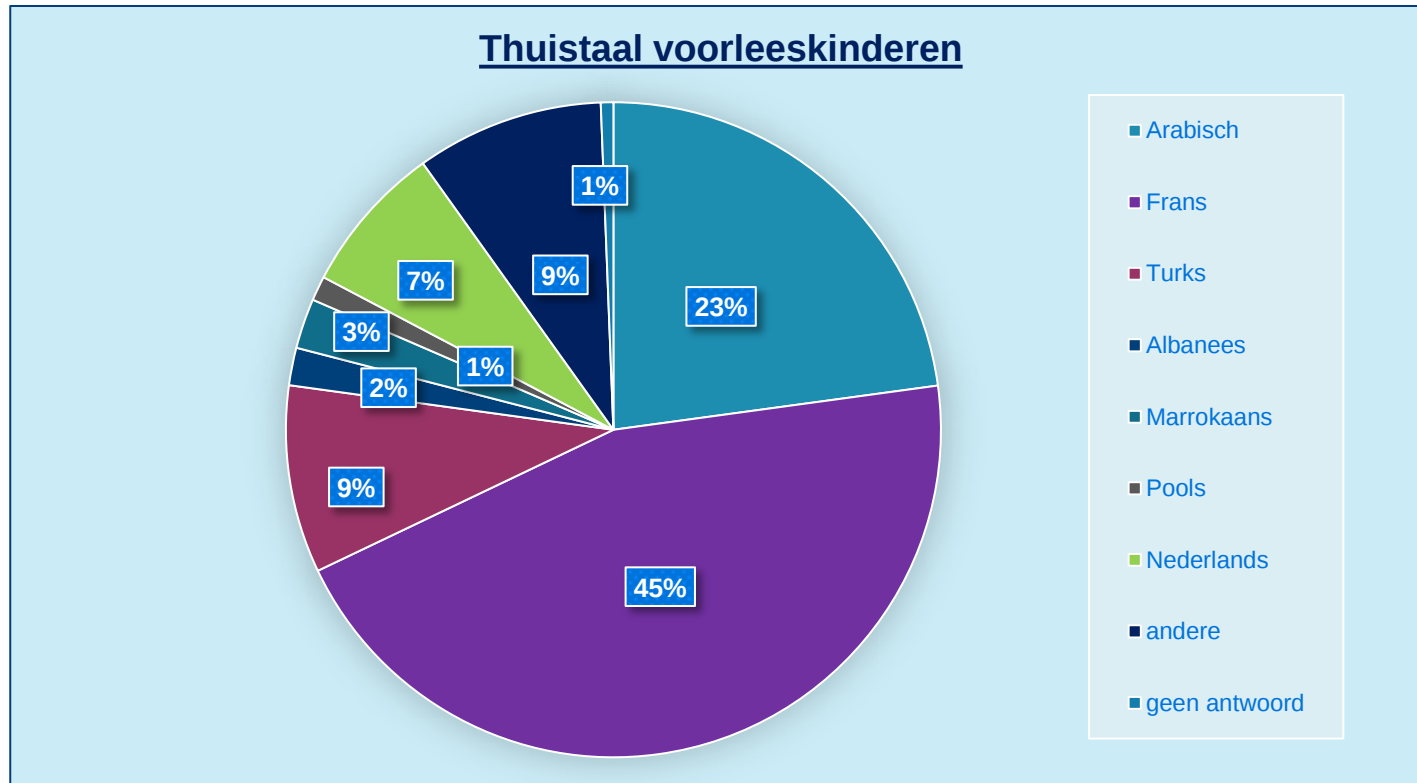
Citaten conclusie masterproef

- Vier van de vijf geïnterviewde ouders merkte een evolutie op in de houding van hun kind naarmate het project verstreek. De andere ouder kon hier niet op antwoorden.
- De ouders merkten vooral op dat hun kind de Boekenbende steeds leuker ging vinden. Verder gaven alle informanten ook aan dat hun kind meer en meer begon te vertellen over de verhalen die voorgelezen werden.
- De kinderen vertelden ook vaak over de spelletjes die ze gespeeld hadden bij de voorleesmomenten. Drie van de vijf respondenten zeiden dat hun kind spontaan in boeken ging bladeren en twee van de kinderen vroegen hun ouders om naar de bib te gaan. Drie kinderen drongen er bij hun ouders op aan dat ze ook zouden voorlezen.

Onderzoek naar het effect van het voorlezen aan huis (in samenwerking met De Boekenkaravaan)

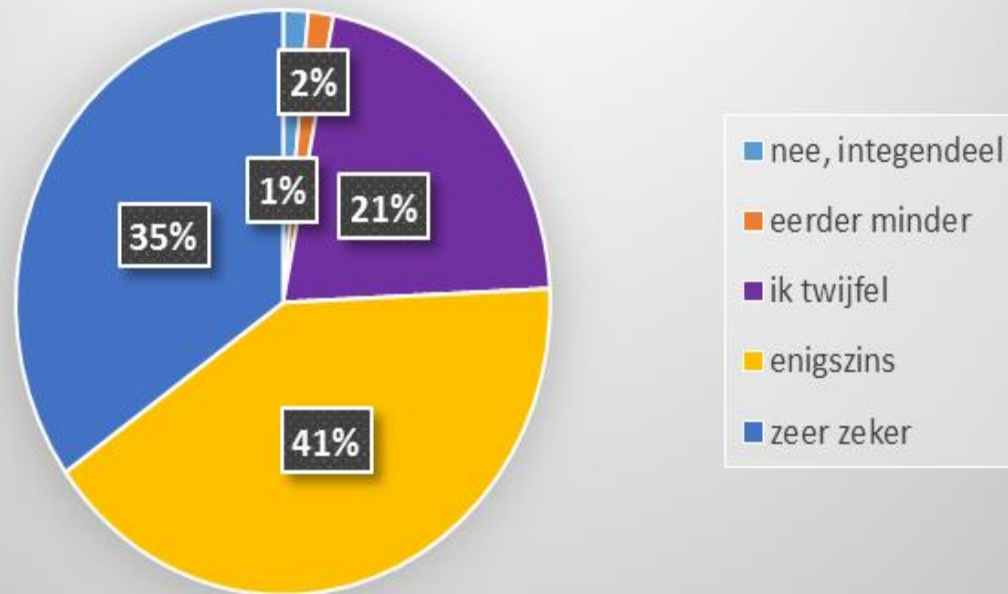
- Mogelijke effecten op de taalontwikkeling
- Mogelijke effecten op de attitude tegenover boeken en (voor)lezen
- Pre- en posttesten; experimentele en controlegroepen
- Bevragingen van
 - Kinderen (taaltest en attitudetest)
 - Ouders
 - Voorlezers

Een multiculturele groep: thuistalen

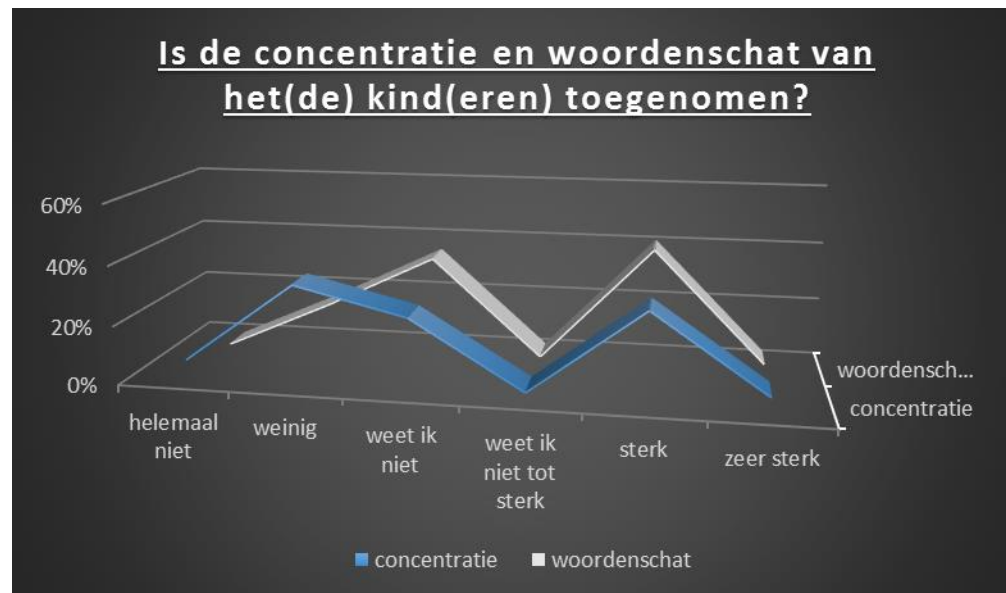

Impact BAH volgens voorlezers

Beleeft(ven) het(de) kind(eren) meer plezier aan
het voorlezen naarmate de voorleessessies
vorderen?

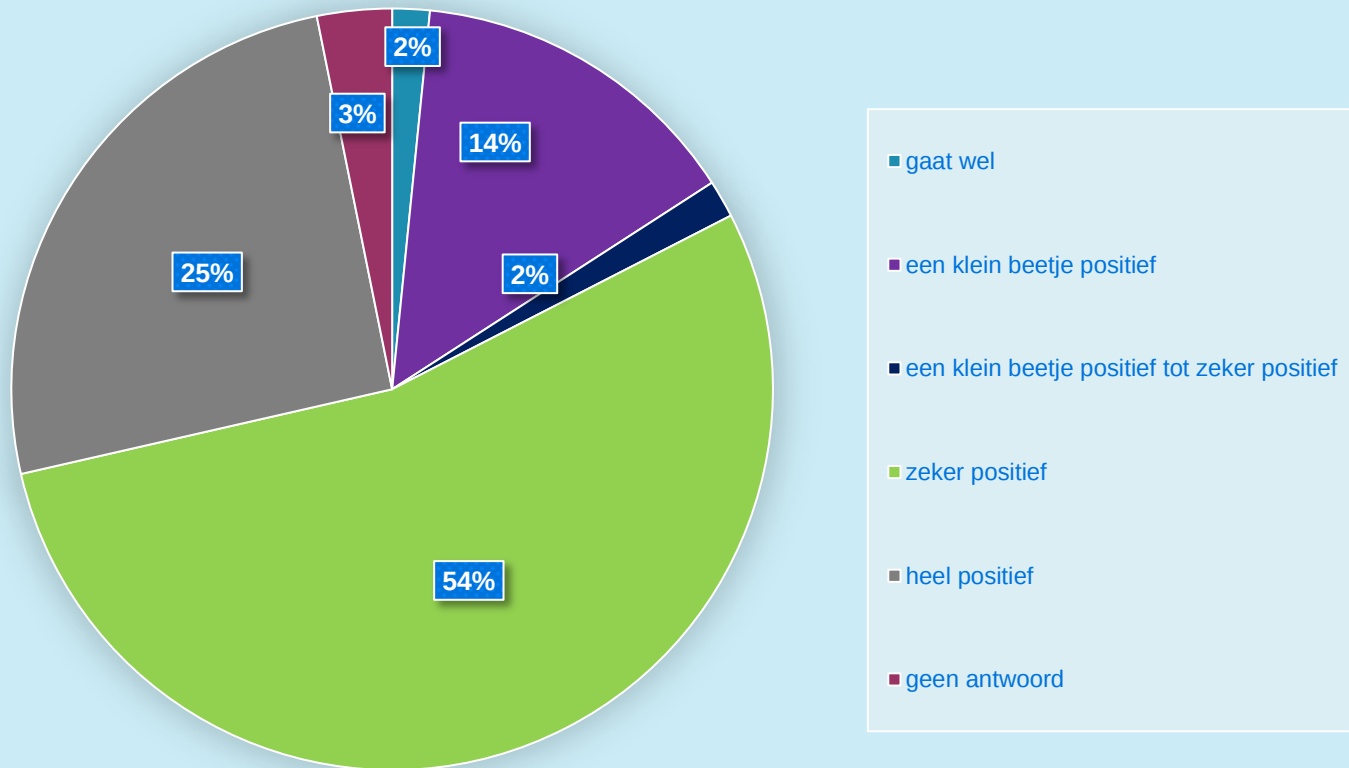

Impact BAH volgens voorlezers

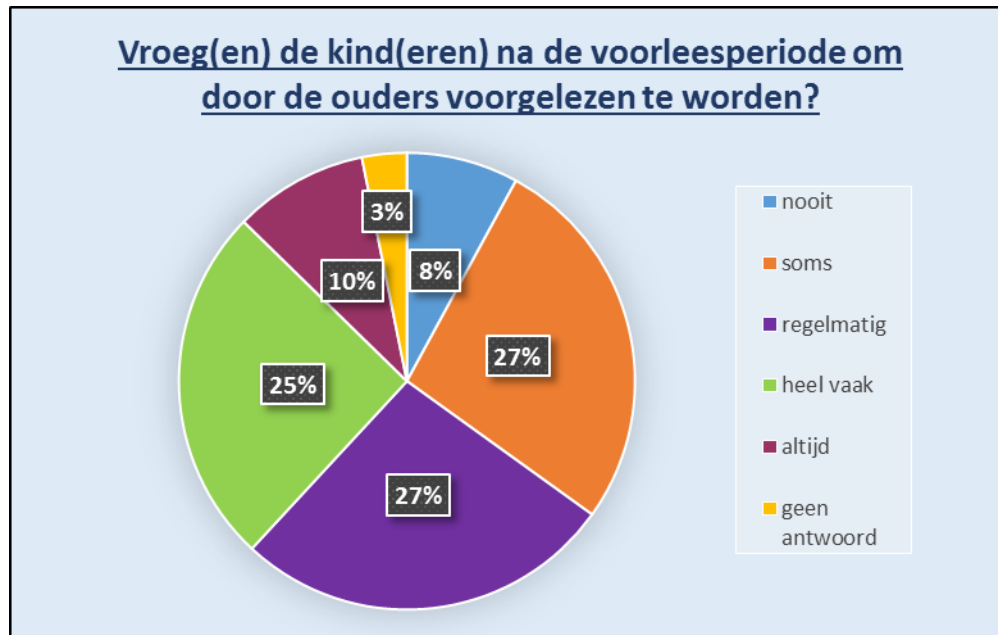

Houding van de kinderen volgens ouders

Hoe is de houding van het(de) kind(eren) veranderd ten opzichte van het voorlezen?

Houding van de kinderen volgens ouders

Resultaten: onderzoek nog lopend

- In Brussel bleek er een significante impact, zowel op de taalontwikkeling als op de attitude
- Reserves, interpretatie?

Tijd voor vragen en
discussie

Discussievragen

1. Hoe kan je de doelstellingen van je eigen project/organisatie laten matchen met die van de hogeschool/universiteit? Wanneer kom je op breekpunten? Vanaf welk moment krijg je als hogeschool/universiteit het gevoel dat je teveel aan “dienstverlening” doet?
2. Hoe verhoudt het engagement van een student in opleiding zich tot het engagement van een opleidingsongebonden vrijwilliger?
3. Wat drijft een student om vrijwillig een CSL-engagement op te nemen? Welke verwachtingen naar niet-formele erkenning koestert hij/zij?
4. Hoe breed ga je kijken bij CSL: zoek je enkel samenwerking met inhoudelijk relevante organisaties? Of wil je studenten vooral op een breed maatschappelijk engagement aanspreken?
5. Hoe kan je kleinschalig veldonderzoek inzetten om je project te versterken? Wat is de waarde van dergelijk onderzoek voor beide partijen? Is het voldoende toepasbaar voor de organisatie? Is het voldoende inhoudelijk uitdagend voor de student/hogeschool/universiteit?
6. Welke rol kan de hogeschool/universiteit spelen om onderzoekstendensen, nieuwe onderzoeksthema's te delen met het socio-culturele beroepsveld?